

GO!
OUDERS

FINANCIËN IN DE OUDERWERKING

OUDERBLIK

INLEIDING

Heel wat ouderwerkingen organiseren opbrengstactiviteiten, waardoor ze dus in aanraking komen met financiën in hun ouderwerking. De praktische gevolgen en verplichtingen rond financiën zijn afhankelijk van de structuur van de ouderwerking: in deze ouderblik worden de verplichtingen en gevolgen belicht voor zowel de feitelijke vereniging als de vzw. De hoofdboodschap blijft dat goede afspraken en transparantie erg belangrijk zijn in het omgaan met financiën. Naast de verplichtingen en gevolgen, gaat deze ouderblik ook in op besteding van de financiën en het belang van kostenbeheersend werken in de ouderwerking.

WEL OF GEEN FINANCIËN IN DE OUDERWERKING?

Vroeger veronderstelde men dat ouderwerkingen sowieso opbrengstactiviteiten moesten organiseren en bij gevolg dus extra financiële middelen binnen brengen op school. Dat hoeft echter niet! Een ouderwerking kan ook op andere manieren een waardevolle bijdrage leveren aan de school. Die ouderwerkingen hebben vaak een ander doel en/of maken andere keuzes.

Ten eerste is er het **doel** van de ouderwerking. Steeds meer ouderwerkingen willen bewust inzetten op het organiseren van ontmoetingsactiviteiten (zonder opbrengsten) om zo de verbinding tussen ouders onderling en tussen ouders en school te versterken. Dergelijke activiteiten vragen weinig tot geen eigen financieel beheer. Ook ouderraden - die gewoonlijk tot doel hebben om mee te denken met de school - hebben vaak geen eigen financiën.

Ten tweede speelt de **keuze** van de ouderwerking/school/scholengroep ook een rol om wel of geen eigen financiën te hebben als ouderwerking. Sommige scholen en ouders zijn vragende partij voor eigen financiën omdat het mee sparen en daarna besteden zorgt voor voldoening bij ouders voor de geleverde inspanningen. Anderen willen dit net niet, omwille van het aansprakelijkheidsaspect of om de financiële belasting voor alle ouders nietodeloos te verhogen. Ook de scholengroepen kunnen een beslissende rol spelen in het al dan niet werken met financiën in de ouderwerking: soms is er vanuit de scholengroep de vraag om wel of net niet met eigen financiën te werken.

Het merendeel van de ouderwerkingen komt echter wel op een of andere manier met financiën in aanraking. In wat volgt wordt dieper ingegaan op de verplichtingen en gevolgen van financiën in de ouderwerking.

FEITELIJKE VERENIGING OF VZW?

Al naar gelang de structuur van de ouderwerking zijn de financiële verplichtingen en gevolgen anders: een vzw heeft andere verplichtingen en gevolgen dan een feitelijke vereniging. Het is dus belangrijk te weten of je ouderwerking een vzw of een feitelijke vereniging is.

Een **feitelijke vereniging** is een clubje van enkele mensen die zich inzetten – in dit geval - voor de school. Het clubje ontstaat gewoon door het gezamenlijk engagement. Dit wordt nergens geformaliseerd: je moet hiervoor geen officiële aanvraag indienen of formaliteiten in orde brengen. De meeste ouderwerkingen die geen vzw zijn, zijn dus bijgevolg een feitelijke vereniging. (daarbuiten is er ook nog de structuur van de ouderraad, een adviesorgaan van de school). Er bestaat geen uitgebreide wetgeving over de feitelijke vereniging. De leden van de feitelijke vereniging kunnen dus volledig zelf kiezen hoe ze hun vereniging

organiseren. De feitelijke vereniging heeft geen rechtspersoonlijkheid. Dat betekent dat ze in principe geen eigendommen kan hebben op naam van de feitelijke vereniging, geen leningen kan aangaan,...

Een **vzw** daarentegen is een vereniging mét rechtspersoonlijkheid die een aantal mensen (of andere verenigingen) met een gemeenschappelijk belangeloos doel verenigt. Een vzw is een duidelijke, geregementeerde organisatiestructuur met welomschreven rechten en plichten (zowel op organisatorisch, juridisch, administratief als financieel vlak). Het is een vereniging zonder winstoogmerk die een belangeloos doel nastreeft. De vzw heeft rechtspersoonlijkheid, ze kan dus eigendommen, leningen, een rekening,... hebben op naam van de vzw.

Meer informatie over het onderscheid tussen een vzw en een feitelijke vereniging en over ouderraden vind je in de brochure '[ouderwerking voor dummies](#)'.

Financiën in de feitelijke vereniging

Omdat een feitelijke vereniging geen rechtspersoonlijk heeft, kan ze geen eigendommen hebben, leningen aangaan of een bankrekening bezitten op naam van de feitelijke vereniging. Als de feitelijke vereniging dus bv. materialen aankoopt, een lening aangaat of een bankrekening opent, dan zal dat de facto op naam van een van de leden van de feitelijke vereniging zijn. De feitelijke vereniging geeft dus **weinig houvast met betrekking tot financiën**: bij een feitelijke vereniging kan elk lid van de feitelijke vereniging namelijk **persoonlijk financieel aansprakelijk** gesteld worden.

Dit houdt risico's in voor alle leden van de feitelijke vereniging. Een paar voorbeelden:

- Aangekocht materiaal is eigenlijk eigendom van alle individuele leden en alle individuen zijn dus verantwoordelijk voor de veiligheid en het onderhoud ervan. Dit kan problematisch zijn bij grotere materialen zoals speeltoestellen.
- Een rekening op naam van 1 of meerdere leden van de feitelijke vereniging houdt in dat er een erg groot vertrouwen moet zijn en dat dit grote gevolgen kan hebben bij bv. overlijden, schulden of kwaad opzet.

Vandaar dat er bij grotere geldstromen geadviseerd wordt om te werken met een vzw-structuur. De vzw kan als organisatie wel financieel aansprakelijk gesteld worden, maar normaalgezien niet de individuele leden van de vzw.

Daarnaast is het duidelijk dat goede afspraken nodig zijn, zowel onderling binnen de ouderwerking als met de school. Een paar tips:

- Zet de financiële afspraken op papier: wie kan hoeveel geld afhalen, wat is het maximum- en minimumbedrag dat op de rekening moet blijven staan,... GO! ouders voorziet een model van afsprakennota.
- Voer een transparante boekhouding waarover regelmatig teruggekoppeld wordt tijdens de vergaderingen van de ouderwerking. GO! ouders voorziet een model van financieel dagboek.
- Maak per activiteit op voorhand een kostenraming en leg vast wat er met opbrengsten zal gebeuren en hoe er met eventuele schulden zal worden omgegaan.
- Beperk aankopen op naam van de feitelijke vereniging (zie verder).

Om het aansprakelijkheidsrisico rond financiën bij een feitelijke vereniging te verkleinen, kan de schoolboekhouding een oplossing bieden. De boekhouding van de ouderwerking wordt dan bijgehouden via een aparte post in de schoolboekhouding en opgevolgd door de school. Op die manier hebben de leden van de feitelijke vereniging geen financiële beslommeringen en zijn ze financieel beschermd aangezien de gelden ingekapseld zitten (via een afzonderlijke post) in de schoolboekhouding. De verantwoordelijke van de schoolboekhouding geeft dan tijdens de vergaderingen regelmatig een overzicht van de financiën. Voor deze werkwijze is uiteraard wel de mogelijkheid, bereidheid en transparantie van de school nodig.

Als een feitelijke vereniging toch zelf aan de slag wil met financiën, is het zinvol om even te controleren of ze niet btw-plichtig is (meer info over btw: zie onderdeel 'financiën in de vzw').

Financiën in de vzw

Bij **grotere geldstromen** is een vzw zeker te verkiezen boven de feitelijke vereniging. Bij een vzw zijn de individuele leden namelijk minder kwetsbaar voor financiële aansprakelijkheid. De vzw heeft een eigen juridisch statuut, dus de bankrekening/leningen/eigendommen zullen op naam van de vzw staan en niet op naam van een of meerdere leden van de vzw. Bij problemen kan de vzw als structuur dus wel aansprakelijk gesteld worden, maar normaalgezien niet de individuele leden van de vzw, op voorwaarde dat de vzw voorzichtig en redelijk beheerd wordt. 'als een voorzichtig en redelijk persoon'. Financiële afspraken zijn normaalgezien ook opgenomen in de statuten van de vzw, die verplicht zijn via de vzw-wetgeving.

Tegenover deze financiële bescherming voor individuele leden van de vzw, staan wel een aantal verplichtingen. In deze ouderblik beperken we ons tot de financiële verplichtingen. Voor meer informatie over de andere verplichtingen van de vzw kan je contact opnemen met GO! ouders.

Ten eerste is de vzw verplicht om **jaarlijks een jaarrekening** en begroting op te stellen binnen het bestuursorgaan. Die moet ook goedgekeurd worden door de Algemene Vergadering en neergelegd worden bij de griffie van de ondernemingsrechtbank.

Ten tweede is de vzw verplicht om een **boekhouding** te voeren, dat mag voor ouderwerken een enkelvoudige boekhouding zijn. Bij de enkelvoudige boekhouding hou je een financieel dagboek bij. Dit bestaat uit een kasboek (uitgaven en ontvangsten in geld), een bankboek (uitgaven en ontvangsten via de bankrekening) en een aankoopboek (overzicht van de facturen van leveranciers). GO! ouders heeft hiervoor een model financieel dagboek ontwikkeld.

Ten derde moet elke vzw het **UBO-register** online invullen op de website van FOD Financiën. Het UBO-register is een soort beveiliging/controlle in het kader van o.a. antifraude en witwaspraktijken. Jaarlijks moet de vzw het UBO-register controleren en bevestigen via de applicatie.

Tot slot zijn er verplichtingen met betrekking tot **belastingen** bij vzw's. Hieronder wordt geschetst welke belastingen wellicht belangrijk zijn voor ouderwerken. Neem bij twijfel zeker contact op met een lokaal belastingkantoor. Mogelijks bevind je ouderwerking zich door de aard van de activiteiten in een uitzonderingspositie. De ouderwerking blijft in elk geval verantwoordelijk voor het correct indienen en betalen van de belastingen.

- o **Rechtspersonenbelasting** (rpb): belasting op bepaalde inkomsten en opbrengsten van de vzw. Aangezien ouderwerkingen normaalgezien geen eigenaar zijn van gebouwen (let wel op met huurgelden bv. in het kader van een georganiseerde rommelmarkt), zal deze belasting waarschijnlijk € 0 bedragen, maar elke vzw dient sowieso wel een elektronische aangifte in te dienen.
- o **Patrimoniumtaks op de vzw's** (vzw'taks): belasting op het geheel van de bezittingen. Bij ouderwerkingen omvatten de bezittingen: de rekeningen die niet actief gebruikt worden (bv. spaarrekening) en eigendommen zoals bv. aangekochte materialen. Zichtrekeningen of cash tellen niet mee. Als het vermogen minder is dan € 50 000, is de ouderwerking vrijgesteld van het indienen van deze belastingaangifte en dient de ouderwerking bijgevolg deze belasting ook niet te betalen. Indien het vermogen meer dan € 50 000, wordt best samen met een boekhouder bekeken of er een mogelijke verhoogde vrijstelling is voor organisaties met btw-vrijstelling.
- o **Btw**: verbruiksbelasting op goederen en diensten. Normaalgezien is de vzw vrijgesteld van btw omdat een ouderwerking een schoolgerelateerde vereniging is. De activiteiten moeten hiervoor uiteraard voldoende samenhangen met de schoolwerking. Let wel op als de ouderwerking meer dan 4 keer per jaar een activiteit organiseert waarbij geld wordt ingezameld. Dat zou als concurrentievervalsing kunnen gelden. Overleg in dat geval met het lokaal belastingskantoor.

Vraag bij de opstart van een vzw of de omvorming naar een vzw zeker na of er afspraken/verplichtingen zijn vanuit de scholengroep. Sommige scholengroepen sluiten namelijk convenanten af met de vzw's van de scholengroepen. De invulling van die convenanten zijn erg verschillend van scholengroep tot scholengroep. De invulling kan bepalend zijn voor bijvoorbeeld het beheer van de financiën of voor de op te nemen rollen binnen de ouderwerking. Zo staat er bijvoorbeeld in de modelconvenant van het GO! dat een directeur of personeelslid met financiële verantwoordelijkheid op de school nooit een financiële verantwoordelijkheid mag opnemen in de vzw.

UITGAVEN VAN DE OUDERWERKING

Een ouderwerking die geld in het laatje brengt, zal dat voornamelijk doen door opbrengstactiviteiten te organiseren (bv. verkoop van allerlei producten, eetfestijnen,...). Eens de activiteiten opbrengsten hebben gegenereerd, kan er nagedacht worden over verantwoorde uitgaven. Stem af met de school en beslis samen waar de grootste noden/interesses liggen. De school heeft immers het beste zicht op wat noodzakelijk is en wat ten goede komt van alle kinderen. Bij voorkeur wordt bij de opmaak van de jaarkalender van de ouderwerking hier al over nagedacht en gecommuniceerd. Het verhoogt nl. het engagement van helpers en deelnemers als ze weten waarvoor de opbrengsten van een activiteit zullen gebruikt worden. Een paar tips:

- Soms is het nodig om een langere periode te sparen voor een grotere aankoop. Probeer dit echter te beperken: ouders willen bijdragen voor een aankoop die hun kind aanbelangt, niet dat het geld voor jaren op een spaarrekening verdwijnt.
- Let er bij uitgaven op dat het telkens gaat over extraatjes voor de school/leerlingen. Het is met andere woorden niet de bedoeling dat structurele materialen/infrastructuur betaald wordt met de opbrengsten van een ouderwerking. Daarvoor heeft de school andere budgetten.
- Werk voor grotere aankopen met geldschenkingen aan de school (ipv via aankopen van de ouderwerking zelf). Dit kan eventueel via een beknopt schenkingsdocumentje dat kan opgenomen worden in de boekhouding van de ouderwerking en van de school. Dat is voor alle partijen interessanter:
 - o Voor de ouderwerking: als de ouderwerking het materiaal aankoopt, is de ouderwerking eigenaar en dus ook verantwoordelijk voor veiligheid en onderhoud. Vaak weten ouderwerkingen dit niet. Mocht er iets foutlopen door of met de aangekochte goederen van de ouderwerking, kan de ouderwerking (of in het geval van een feitelijke vereniging zelfs de individuele leden van de ouderwerking) aansprakelijk gesteld worden.
 - o Voor de school: als het materiaal aangekocht wordt door de school, dan is het een onderdeel van het patrimonium en dus ook verzekerd bij bv. brand.

KOSTENBEHEERSING

Volgens de grondwet is de toegang tot het onderwijs gratis tot het einde van de leerplicht. Inschrijven voor het kleuter-, lager en secundair onderwijs is dus gratis. Voor bepaalde activiteiten en materialen kan de school wel een bijdrage vragen. De school is tegelijk verplicht om bewust om te gaan met de schoolkosten. Zo is er in het basisonderwijs een **maximumfactuur** en zijn secundaire scholen verplicht om **kostenbeheersend** te werken.

Ook de ouderwerking kan een rol opnemen in de strijd tegen armoede en te hoge schoolkosten. Uiteraard moet het mogelijk zijn om opbrengstactiviteiten te organiseren om extra geld in het laartje te brengen, maar het is voor iedereen zinvol om ook hierbij rekening houden met de kosten voor ouders. Er zijn verschillende manieren om hierrond aan de slag te gaan:

- Voorzie een goed evenwicht tussen het aantal activiteiten met fondsenwerving als doel en ontmoetingsactiviteiten zonder opbrengstdoel. Een jaarplanning die voornamelijk gevuld is met opbrengstactiviteiten kan ouders afschrikken en is bovendien niet nodig.
- Denk na over de kostprijs van de activiteiten. Maak de kostprijs haalbaar. Voorzie bijvoorbeeld variatie in kostprijs (bv. 'geef wat je kan'-principe). Niet elke activiteit moet gratis zijn, ouders die dat wensen kunnen dan een financiële bijdrage leveren. Wees je er tegelijk van bewust dat ouders in financieel moeilijkere situaties zich net vaker verplicht voelen om een financieel steentje bij te dragen.
- Als de ouderwerking een herverdelende rol wil spelen rond schoolkosten: ga eerst in gesprek met de school! De school weet het best wat nodig is en hoe de ouderwerking een rol kan spelen, bv. bijpassen voor schooluitstappen voor bepaalde kinderen, een vaste bijdrage (korting) voorzien voor schooluitstappen voor iedereen, ... Ook bij het organiseren van activiteiten kan de ouderwerking een herverdelende rol opnemen: organiseer eens een weggeefwinkel van ongebruikte schoolmateriaal/kledij, een boekenruilbeurs, een tweedehandsmarkt enz. Wees je er wel van bewust dat herverdelend werken niet evident is in scholen met een overwegend kansarm publiek. Het heeft geen zin om eerst opbrengstactiviteiten te organiseren bij ouders om daarna korting te kunnen voorzien voor een uitstap voor diezelfde ouders.
- Onderzoek of het lid worden van de ouderwerking geen financiële drempels met zich meebrengt voor ouders. Een paar veelvoorkomende initiatieven die ervoor zorgen dat de ouderwerking niet voor iedereen toegankelijk is: iedereen brengt iets mee om te eten/drinken tijdens de vergaderingen, flyers thuis afprinten, op het einde van het jaar allemaal samen gaan eten,...

